

Kulturförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Kulturnämnden

Datum:
2022-02-18

Diarienummer:
KTN-2019-0227

Handläggare:
Gunilla Stillström

Konstprogram Storvreta

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** godkänna upprättat förslag till konstprogram för konstnärlig gestaltning inom projektet Storvreta.

Ärendet

Storvreta ska genomgå en omfattande omdaning. Den offentliga konsten är en viktig del av områdets gestaltning. I Kulturnämndens budget har investeringsmedel avsatts till konstnärlig gestaltning. Ärendet innehåller förslag om upprättat konstprogram för denna gestaltning, författad i enlighet med Uppsala kommuns riktlinjer för arbetet med offentlig konst.

Beredning

Projektet för ny offentlig konst i Storvreta är en del av Uppsala kommuns satsning på konst till landsbygderna. Arbetet med konst till landsbygderna utgår från kommunens Mål och budget, Kulturnämndens verksamhetsplan, Översiktsplan (2016), Kulturhistoriskt program (2019) samt Landsbygdsprogrammet (2017). Satsningen syftar till att ge alla innevånare tillgång till konst i sin närmiljö.

Storvreta är Uppsala kommuns näst största tätort. Fram till 2040 planeras cirka 2 000 nya bostäder och befolkningen beräknas att öka med cirka 6 000 invånare. Utvecklingen av Storvreta sker genom flera delprojekt, bland annat med en ny skola i Fullerö och ny bostadsbebyggelse i anslutning till huvudleden som ska anläggas mellan södra Storvreta och väg 290.

I Storvreta finns ingen offentlig konst på allmän platsmark. Den platsspecifika konstnärliga gestaltningen är avsedd att uppföras i samband med omdaningen av området.

Föredragning

Konstprogrammet är ett dokument som ska användas som underlag för skiss- och gestaltningsuppdrag. Programmet ska även användas som underlag i dialog med de olika aktörerna inom Storvreta.

En viktig del i arbetet med att ta fram ett konstprogram har varit genomförandet av intervjuer och enkäter för invånare i Storvreta. En konstkommitté med representanter från föreningslivet kommer även att träffas återkommande under projektet. Deras lokalkännedom och kunskap om området är av stor vikt för projektet. Kommittén är rådgivande men inte beslutande.

Storvreta är en tätort med närhet till både naturen och ett rikt friluftsliv. Här blomstrar intresset för idrott och ortens rika kulturhistoria med rötter i bronsåldern. Konstprogrammets tema, *Tid och rörelse*, knyter an till platsens förändring från jordbruksbygd till tätort. Temat kommer att utvecklas och fördjupas i de olika delprojekten.

Målet är att flera konstnärliga gestaltningar kommer att skapas under perioden 2022–2024. Konsten kommer att planeras i samma takt som utbyggnaden av området och i samråd med de olika byggaktörerna.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagen fördelning av investeringsbudget för den konstnärliga gestaltningen till Storvreta ryms inom kulturnämndens budgetram enligt Mål och budget 2021–2025.

Beslutsunderlag

1. Tjänsteskrivelse daterad den 2022-02-18
2. Bilaga 1 Konstprogram för Storvreta

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Kulturförvaltningen

Konstprogram

Handläggare:

Joakim Granström - Projektledare offentligkonst Storvreta

Gunilla Stillström - Processledare offentligkonst Storvreta

KONSTPROGRAM

STORVRETA

TID OCH RÖRELSE

”Time is not something that can be measured with a pendule. Time is something that we build together within a tribe, a family, a region.”

- Paul Virilio

”Satsningen på offentlig konst kommer att bidra till att skapa attraktiva och trevliga offentliga miljöer i Storvreta/Fullerö.”

- Karin Varberg, projektledare Storvreta, Uppsala kommun.

”Offentlig konst ska finnas i hela vår snabbväxande kommun. I staden och på landsbygden. Uppsala kommun följer 1 % regeln för offentlig konst och vi använder de pengarna till hela kommunen. Så att vi får konst även där det helt saknas. Det är glädjande att vi nu, i dialog med invånarna, har skapat ett program för offentlig konst i Storvreta.”

- Linda Eskilsson, ordförande kulturnämnden, Uppsala kommun.

Innehåll

Bakgrund till projektet	5
Kulturförvaltningens uppdrag avseende offentlig konst	6
Konstprogram	6
Beslutsprocessen	7
Förutsättningar konstnärlig gestaltning	7
Landsbygdsprogrammet	8
Upphandling av konstnärer	8
Samarbetsparter	8
Tidplan	9
Ekonomiska konsekvenser	9
Dialog med invånare	11
Digital enkät	11
Sammanfattning av resultat från enkät	12
Fördjupade intervjuer	13
Sammanfattning fördjupade intervjuer	13
Konstkommitté	13
Dialog centrumutveckling	14
Tema: tid och rörelse	16
Kriterier och platser för konst	17
Historia Storvreta	19
Stationsområdet	21
Fyrisån	22
Trafikplatsen	23
Skogsdungen	23
Centrum	24
Grässängen	24
Södra Storvreta huvudgata	25
Storvreta IP multiarena	26
Skolor och förskolor	27
Vårdboende	27
Fortsatt planering av platser för konst	27
Bilagor	28

Offentlig konst och landsbygderna.

Konsten ger ett gemensamt sammanhang och identitetsskapande mervärden till platsen. Genom historien har konst ofta varit ett sätt att markera värde, att visa på betydelsen av en plats.

Bakgrund till projektet

Storvreta är Uppsala kommuns största tätort efter Uppsala stad och ligger cirka 15 kilometer norr om Uppsala. Här finns goda kollektivtrafikförbindelser med tåg och buss samt närhet till naturen. Engagemanget för föreningslivet är stort i Storvreta, det finns en stark sammanhållning och samverkan mellan lokala företag och ideella föreningar för att utveckla intressen inom kultur, idrott och fritid. Det lokala engagemanget, närheten till natur och rekreation gör platsen attraktiv och därför finns en stor potential att utveckla Storvreta. Fram till 2040 planeras cirka 2000 nya bostäder och flera nya områden för verksamheter.

I Storvreta finns idag ingen offentlig konst på allmän platsmark. Uppsala kommun/ kulturnämnden satsar på ny offentlig konst till landsbygderna. Satsningen sker för att bredda representationen av offentlig konst i hela kommunen samt för att nå en mer jämlik konstsamling. Målet är att alla kommunens invånare ska ha tillgång till offentlig konst i sitt närområde. Konsten tillför identitetsskapande mervärden som sammanhang och gemenskap. Uppsala kommun är en kommun för alla och präglas av trygga livsmiljöer, inkluderande offentliga platser, starka lokala platsidentiteter där invånarna är med och påverkar som medskapare av livsmiljön. Genom historien har konst varit ett sätt att markera olika värden, som exempelvis att markera betydelsen av en plats. Arbetet med konst till landsbygden utgår från kommunens Mål och budget, kulturnämndens verksamhetsplan, översiktsplan (2016), kulturpolitiskt program (2020) samt landsbygdsprogrammet (2017).

Utvecklingen av Storvreta sker genom flera delprojekt som samtliga befinner sig i tidiga skeden i planprocessen. Ramarna för projektet är dels kommunövergripande styrdokument, dels den politiskt beslutade fördjupade översiktsplanen från 2012 samt genomförandeplan från 2018. Den senare är en komplettering av genomförandeavsnittet i fördjupad översiktsplan Storvreta och togs fram då flera avgörande förutsättningar för utvecklingen förändrats.

2019 sålde Uppsala kommun fem fastigheter i centrum till Botrygg, som nu, tillsammans med Genova har initierat ett utvecklingsarbete av centrum. Som ett första steg i utvecklingsarbetet har en tidig dialog genomförts. Dialogen har genomförts av Spacescape på initiativ av fastighetsägarna i centrum. Arbetet har genomförts tillsammans med Uppsala kommun. Storvreta växer som ort och invånare antalet planeras öka med ca 6000 fram till 2040.

Kombination av den lilla skalan, närhet till natur och Uppsala stad inom 10 minuters resetid, gör Storvreta till en attraktiv plats att bo på. Det finns ett stort engagemang för fritidsaktiviteter och idrott. Storvretas innebandy lag har vunnit SM i innebandy under flera år och varje år arrangeras den internationella Storvretacupen. När invånarantalet ökar och tätorten växer ger Storvreta bilden av en levande landsbygd under utveckling. Genom den offentlig konsten tillförs långsiktiga mervärden till Storvreta som identitet, gemenskap och samhörighet, viktiga värden i ett framgångsrikt samhällsbygge.

Kulturförvaltningens uppdrag avseende offentlig konst

Enligt Uppsala kommuns reglemente ansvarar kulturnämnden för kommunens konstnärliga gestaltungsprojekt, konstinköp och konstsamlingar. Inom kulturförvaltningen ansvarar enheten för offentlig konst för konstnärliga gestaltungsprojekt i utomhus- och inomhusmiljö, konstinköp vad gäller konst avsedd för offentliga miljöer i Uppsala kommun, förvaltning av den offentliga konsten samt pedagogiskt förankringsarbete kring den offentliga konsten. Genom Uppsala kommuns styrdokument, kulturpolitiskt program (2020), Mål och budget, samt kulturnämndens verksamhetsplan anger de förtroendevalda politikerna de övergripande målen samt de ekonomiska ramarna för den offentliga konsten. Konstärenden, där konstnärliga bedömningar ingår, hanteras och verkställs av sakkunniga tjänstepersoner inom kulturförvaltningen.

Konstprogram

Konstprogrammet är ett övergripande dokument som beskriver förutsättningarna för de konstnärliga insatserna med utgångspunkt i kulturnämndens verksamhetsplan och beslut om investeringsmedel för konstnärlig gestaltning. Det handlar om förutsättningar, process, riktning, platser och offentlig konst i dynamiskt samspel med utpekade visioner eller utvecklingsplaner för platsen. Konstprogrammet formulerar övergripande inriktning, platser och kriterier. Programhandlingen beskriver också hur kommunen arbetat eller planerar att arbeta med dialoger med invånare samt plan för samverkan med exempelvis befintliga, fastighetsägare, bolag och/eller byggaktörer.

Beslutsprocessen

Enligt Uppsala kommuns modell för arbetet med offentlig konst tar kulturnämnden beslut om konstprogram enligt beslutad delegationsordning, därefter är programhandlingen utgångspunkten för planerade konstnärliga uppdrag i det aktuella området eller projektet. Utifrån konstprogrammets inriktning och kriterier tas specifika uppdragsbeskrivningar och kravspecifikationer fram för olika delprojekt. Denna process ligger till grund för planerade urvalsarbeten och/eller öppna utlysningar för konstnärliga uppdrag. Kulturförvaltningens sakkunniggrupp beslutar om konstnärer som får konstnärliga skissuppdrag. Kulturnämnden beslutar om konstnärliga gestaltungsuppdrag i enlighet med beslutad delegationsordning.

*Konstprogram
(Övergripande in-
riktning platser och
kriterier)*

*Uppdragsbeskrivning
& kravspecifikation*

Konstnärligt uppdrag

Förutsättningar konstnärlig gestaltning

Planen för den offentliga konsten kommer in i ett tidigt skede i planprocessen och därmed finns goda möjligheter att arbeta med plats-specifika konstnärliga projekt, tillfällig offentlig konst och konstprojekt som kan engagera och involvera invånare i Storvreta.

Landsbygdsprogrammet genomsyrar arbetet med offentlig konst i Storvreta. Målbilder som lokalt engagemang och att tillgängliggöra mötet med kultur på landsbygden är exempel på mål som även är vägledande för planeringen av den offentliga konsten. Arbetet med den offentliga konsten följer parallellt med planeringsprocessen och kan därför löpande identifiera viktiga platser och föreslå samarbeten med olika aktörer. När den konstnärliga processen får komma in tidigt i projektet kan konstnären arbeta genomgripande och konsten kan sätta tonen och inriktningen för olika delprojekt. Konsten kan inspirera arkitekturen och visa på en riktning och vara en stöttepelare i gestaltningen. Med hjälp av konstnärens unika kompetens och metoder hittar den offentliga konsten ingångar till platsen som skapar mervärden i form av sammanhang och identitet. För att den offentliga konsten ska bli en positiv identitetsbärare för Storvreta och landsbygden utanför Uppsala stad behövs förankring i civilsamhället och det lokala näringslivet. Samverkansprojekt är ett bra tillvägagångssätt för att skapa lokalt engagemang och delaktighet i den offentliga konsten. Projektet kommer ställa sig positivt öppet för olika samarbeten och projekt där konst kan uppföras i en delad samverkan.

Landsbygdsprogrammet

Konstprogrammet strävar efter en jämlik fördelning över invånarnas tillgång till konst. Konsten på landsbygderna blir en del i att stärka det strategiska arbete som Uppsala kommun initierat med ambitionen att bli Sveriges bästa landsbygdskommun. Målet är att verka för att offentlig konst finns tillgängligt att uppleva och där en tydlig riktning i arbetet blir att öka antalet uppstartade konstprojekt på landsbygderna.

Landsbygdsprogrammet visar på riktningar och beröringspunkter som även tagits i beaktande vid framtagande av konstprogrammet. Programmet lyfter fyra utvecklingsområden bostadsbyggande, näringslivsutveckling i ett land/stadsperspektiv, service och infrastruktur och lokalt engagemang. Flera av programmets fokusområden har beröringspunkter och målsättningar som också kopplas till konstprogrammet.

Exempel på målbilder ur landsbygdsprogrammet som ansluter till konstprogrammet är: Öka möjligheten att utöva och uppleva kultur på landsbygden. Skapa förutsättningar för ökad besöksnäring kultur-, natur och ekoturism. Skapa förutsättningar för ett hållbart, inkluderande och jämställt engagemang.

Upphandling av konstnärer

I arbetet med urval för val av konstnär ska fokus framför allt vara kvalitet, mångfald, åldersspridning och genus för att få en så jämlik samling som möjligt. För de olika delprojekten kommer en specifik uppdragsbeskrivning med kravspecifikation att tas fram utifrån konstprogrammet, det ligger till grund för urvalsarbete, upphandling genom direktupphandling av konstnär eller öppna utlysningar.

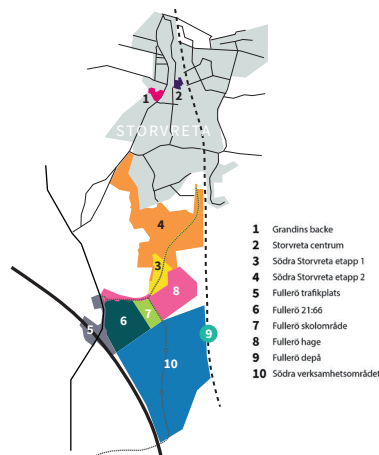
Samarbetsparter

Inom de respektive konstuppgifterna kopplas olika berörda bolag till projektet som exempelvis befintliga fastighetsägare och byggaktörer som ingår i utvecklingsplanerna för tätorten. Konstprogrammet prioriterar konstprojekt där samarbeten med andra aktörer kan initieras och där kostnaderna för konstprojektet kan fördelas och stärka kommunens konstbudget. Detta för att möjliggöra en stark konstsatsning för Storvreta där den offentliga konsten är en självklar och tillgänglig del av livsmiljön.

Tidplan

Konsten planeras i samråd och i samma takt som de olika planskeendena. Under 2021 utformas konstprogrammet utifrån dialogarbete och undersökande arbete med fokus på fördjupad förståelse av platsen och dess identitet. Under 2022 planerar kulturnämnden i Uppsala kommun att besluta om ett konstprogram för Storvreta. Därefter finns det möjlighet att formulera och initiera två konstprojekt med start under 2022. Konstnärerna kommer att utifrån konstprogrammet skapa ny offentlig konst i Storvreta. Målet är att ett flertal konstnärliga uppdrag kommer att formuleras och färdigställas under perioden 2022 - 2024.

Från 2024 fortsätter arbetet med den offentliga konsten parallellt med utvecklingen av området fram till år 2040 då utbyggnaden enligt den fördjupade översiktsplanen ska vara färdigställd.

Ekonomiska konsekvenser

En årlig summa av Uppsala kommuns investeringsmedel avsätts för offentlig konst. I kulturnämndens driftsbudget avsätts ytterligare medel för förvaltning. Kulturnämnden beslutar om detaljerad fördelning av investeringsmedlen. Konstnärliga gestaltungsuppdrag under 1 mkr hanteras av kulturförvaltningens enhet för offentlig konst och tas vidare till kulturnämnden för beslut om konstprogram och gestaltungsuppdrag. En sakkunniggrupp bestående av fyra till fem personer med sakkunskap inom konstområdet beslutar om konstnärer för projekten. Gruppens möten protokollförs och diarieförs. Anskaffning av konst sker i enlighet med lagen om offentlig upphandling (2016:1145).

Utifrån fördelade investeringsmedel finns en avsatt budget för den konstnärliga gestaltningen som innefattar skissuppdrag till konstnären, konstnärligt arvode och kringkostnader. I konstnärens uppdrag ingår att i sitt skissförslag presentera den ekonomiska fördelningen mellan material, arvode, underentreprenörer med mera. Projektledaren från kulturförvaltningen gör kontinuerliga avstämningar avseende budget, planering och tidplan med den kontrakterade konstnären. Dialog förs med konstnären om hållbarhets samt miljöaspekter rörande konstverket samt framtida förvaltningsaspekter.

Dialoger & förstudier

Med en dialog skapas en möjlighet för invånare att komma med synpunkter om aktuella konstprojekt. Dialogens mål är att öka transparensen och inflytandet i processen.

Dialog med invånare

I samband med upprättandet av konstprogrammet för Storvreta har dialoger förts i tidigt skede. Med hjälp av dialoger möjliggörs att invånares synpunkter tas tillvara. Det kan röra sig om olika värden eller identitetsmarkörer som kan vara viktiga att ta vara på i det fortsatta arbetet med offentlig konst. All dialog med invånare i processen är rådgivande, inte beslutande. Dialogens syfte är att öka transparensen och inflytandet i processen men också att inspirera konstprogrammets och den offentliga konstens riktning i Storvreta. Alla dialoger är rådgivande ej beslutande.

Dialoger gällande den offentliga konsten genomfördes på tre sätt, enkät, fördjupade intervjuer och bildande av en konstkommitté. Konstkommittén består av en bred grupp med personer som har förankring i det lokala föreningslivet. Konstkommittén har som uppdrag att följa konstprocessen från skiss till färdigt konstverk. Att delta i konstkommittén är ideellt. Inför start av planarbetet i Storvreta centrum genomförde Botrygg och Genova en medborgardialog i samarbete med Uppsala kommun. Dialogen togs fram av Spacescape och syftet var att identifiera olika platser och sammanhang som underlag i planarbetet.

Digital enkät

Under våren 2021 utformades en enkät med syfte att samla in information om Storvreta som underlag till konstprogrammet. Enkäten gick ut digitalt via olika kanaler, såsom sociala medier och Storvretas nyhetsbrev som skickas ut av kommunen, och genom utskick på e-post till civilsamhälle och föreningslivet. Att använda sig av en digital enkät var ett bra sätt att nå ut under de rådande restriktioner som fanns på grund av covid 19 pandemin. Följande frågeställningar skickades ut.

- Vad tycker du är Storvretas identitet, vad är speciellt för platsen vad gör Storvreta till Storvreta?
- Finns det någon lokal historia, idrott eller kulturmiljö eller annat som du tycker kunde gestaltas genom konst?
- Har du någon egen historia, upplevelse eller berättelse om eller från Storvreta som du vill dela med dig av?
- I tidigare dialoger har dessa platser pekats ut som viktiga, på vilken plats skulle du helst uppleva konst på?
(kryssalternativ) Butikslängan, Skogsdungen, Gräsängen..mer?
(Alternativt bara nämna "Vilka av de här platserna skulle du helst se ny offentlig konst på och varför" Samt räkna upp platser från dialoger och andra vi tycker är aktuella.)
- Skicka gärna med en bild som du tycker representerar Storvreta med en kort beskrivning om varför
- Vilken typ av offentlig konst skulle du vilka se i Storvreta?
- Hur skulle du vilja att vi fortsatte med dialoger för konst?

Sammanfattning av resultat från enkät

Vid utskick av webbaserad enkät erhöles 71 svar. Enkäten gav inblick och en fördjupad förståelse för Storvreta. Av svaren kan det utläsas att offentliga konsten engagerar. Enkäten har nått ut till en bred svarsgrupp, det går att avläsa en variation vad gäller bakgrund och intresseområden hos de svarande. För att fånga upp tankar och frågeställningar utöver enkäten utfördes ett antal intervjuer som redovisas under rubriken Fördjupade intervjuer.

Fråga 1. Bor du i Storvreta?

De flesta som svarade på enkäten var också bosatta i Storvreta, 96% svarade ja på frågan.

Fråga 2. Hur gammal är du?

Åldersmässigt var det en god spridning på de deltagande men endast ett fåtal yngre 7-18 år svarade på enkäten. Åldersgruppen 20-29 år saknade helt representanter i enkäten.

Fråga 3. Vad definierar du dig som?

En övervägande del av de svarande var kvinnor, 75% kvinnor, 24% män och 1,4% som ej vill uppge kön.

Fråga 4. Vad tycker du är Storvretas identitet?

Majoriteten av de som svarade identifierade Storvreta med natur, sport, friluftsliv, innebandy och gemenskap.

Fråga 5. Finns det någon lokal historia, idrott eller kulturmiljö eller annat som du tycker kunde gestaltas genom konst?

Här finns en spridning i svaren men återkommande är historier om Innebandyn, fornlämningar, naturen, sport, lantsamhället, möbelindustrin.

Fråga 6. Har du någon egen historia, upplevelse eller berättelse om eller från Storvreta som du vill dela med dig av?

Svaren redovisar framförallt historier som knyter an till naturupplevelser, fritid, gemenskap och historiska fornlämningar.

Fråga 7. I tidigare dialoger har dessa platser pekats ut som viktiga, på vilken plats skulle du helst uppleva konst på?

Centrumområdet, biblioteket och Stationsområdet var de platser som pekades ut som viktiga. Förslag på andra platser var Fyrisån, Rörparken/Piratparken, rondellen på väg in till Storvreta, badplatsen, gångtunnlarna under järnvägen, Skogsvallen, Elskåp, infarten vid återvinningen, Storskogen. Många kommenterade att skogsdungen var svår att identifiera som plats och skulle behöva förtydligas i enkäten.

Fråga 8. Skicka gärna med en bild som du tycker representerar Storvreta med en kort beskrivning om varför.

Totalt skickades fem bilder in till enkäten.

Fråga 9. Text till din bild.

Förklarande texter till bilder.

Fråga 10. Vilken typ av offentlig konst skulle du vilka se i Storvreta?

De flesta nämner skulpturer och målning som offentlig konst, men även landart, fotokonst och skulpturer med fontän.

Fråga 11. Hur skulle du vilja att vi fortsatte med dialoger för konst?

Att fortsätta dialoger i någon digital form tycker många var ett bra tillvägagångssätt då 61% svarade att de gärna fortsätter med dialoger på det sättet. I fritextfältet presenterade andra förslag som exempelvis arrangerande av en konståvling och låta konstnären själv bestämma.

Fördjupade intervjuer

Syftet med dialogerna har varit att skapa delaktighet men också varit ett sätt att undersöka intressanta ingångar till konstprogrammet och vad ny offentlig konst i Storvreta kan hämta inspiration från. Som komplement till enkäten utfördes fördjupade intervjuer. Intervjuerna gjordes för att komplettera målgrupper och för att få direkta samtal och kontakt med aktörer från civilsamhället. Fokus i samtalen var att fånga det unika med platsen, vad som är dess karaktär, lokala historia, kartlägga mötesplatser och förstå olika platser betydelser. Invånare i olika åldrar och bakgrund har blivit intervjuade per telefon för att få fördjupad kunskap om platsen och gett en möjlighet till inflytande på konstprogrammets utformning. De fördjupade intervjuerna finns som bilaga till konstprogrammet.

Frågorna var:

- Vad är viktigt att ta vara på ur ert perspektiv för offentlig konst?
- Finns det något ni tycker utmärker Storvreta särskilt som skulle vara intressant att berätta om genom konst?
- Vad är Storvretas identitet för er?
- Kan ni tänka er att ingå i en konstkommitté?

Sammanfattning fördjupade intervjuer

Intervjuerna gav en fördjupad bild av Storvreta som plats men också nya uppslag till konstnärliga ingångar som kan bli intressanta att undersöka närmare. Berättelser om exempelvis frikyrklighetens påverkan på orten, möbelindustrin, skidloppen som ordnades på Skogsvallen, Elsie Johanssons författarskap, kopplingar till konstnären Bruno Liljefors och närheten till forntidens spår i landskapet. Intervjuerna återkommer ofta till Storvretas historia från jordbruks by till stationssamhälle men också om de historiska spår som finns från bronsåldern. I intervjuerna beskrivs Storvreta som en plats med avsaknad av en tydlig identitet men där engagemanget för idrott och närheten till naturen är det som man idag förknippar Storvreta med.

Konstkommitté

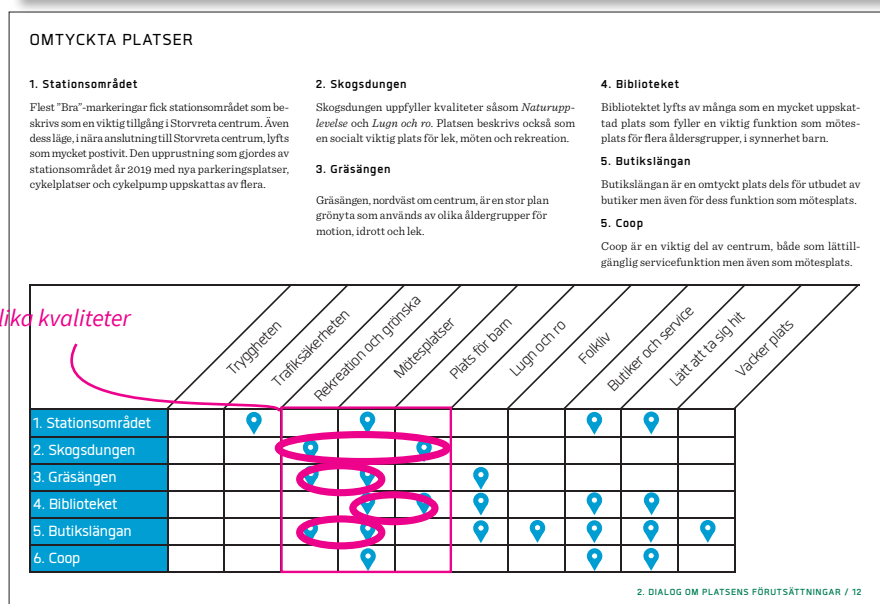
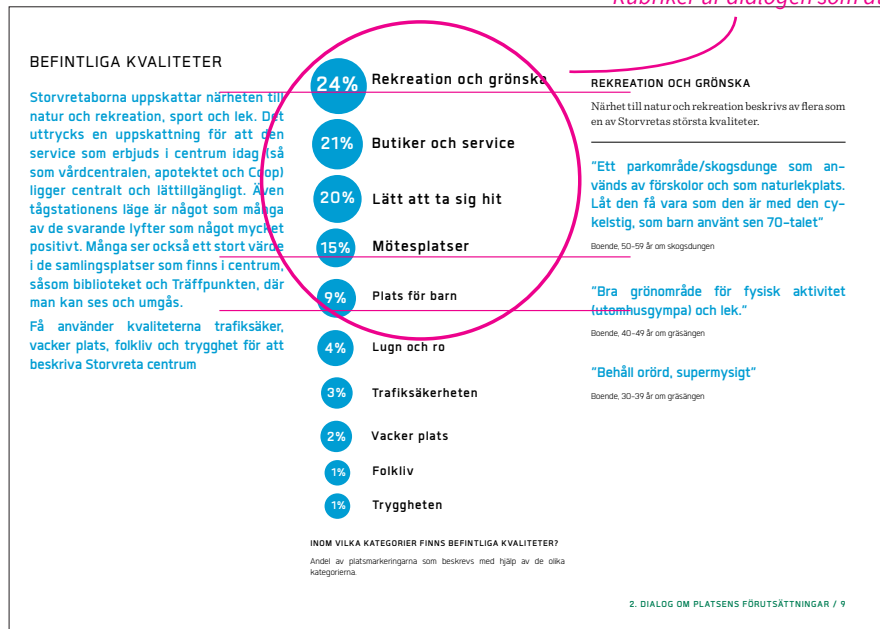
En konstkommitté för Storvreta skapas som består av representanter från civilsamhället, personer med kopplingar till föreningar och intressegrupper. Konstkommittén bildas i en grupp om sju till tio personer knutna till Storvreta. Gruppen har en spridning gällande både kön tillhörighet, ålder och med särskild vikt på att bosatta invånare ska vara representerade.

Dialog centrumutveckling

Botrygg och Genova, i samarbete med Uppsala kommun utförde en tidig dialog om centrumutvecklingen av Storvreta. Dialogen togs fram i syfte att väcka delaktighet och få mer kunskap om platsen. I dialogen identifierades ett antal rubriker som överensstämde med landsbygdsprogrammet och den offentliga konsten. Mervärden som rekreation och grönska, mötesplatser, plats för barn var värdeord i dialogen och som också är relevanta för konstprogrammets inriktning.

Deltagarna kunde märka ut platser på en digital karta. Kartan visar på exempel på omtäckta och besökta platser i Storvreta centrum. Platserna som omnämns identifieras även av konstprogrammet som viktiga och starkt identitetsbärande. Dialogen har varit ett bra underlag till konstprogrammets utformning och varit betydelsefull vad gäller förståelse för platser och områden i Storvreta.

Rubriker ur dialogen som återfinns i konstprogrammet

Utpökade platser med olika kvaliteter

Bilderna visar sidor ur centrum dialogen.

Tema:

Tid och rörelse.

"Time is not something that can be measured with a pendule. Time is something that we build together within a tribe, a family, a region."

-Paul Virilio

Tema: Tid och rörelse

Storvretas rika landskap kring Fyrisån har sedan bronsålder odlats och förädlats av människor som levt i gårdar eller små bosättningar i anslutning till åvattnet. Fyrisåns vatten var en gång en viktig färdväg där små båtar tog sig upp och ned längs ålinjen. Då tåget kom till Storvreta 1874 växte den då lilla jordbruksbyn till ett stationssamhälle. Storvreta blev en attraktiv plats att bo på med nära till natur men samtidigt med tågets snabba kommunikation och staden inom räckhåll. Fortsatt innebär nya innovationer och teknik nya hastigheter med andra förutsättningar och möjligheter.

Storvreta är en plats med närhet till natur, här finns skog, odlad mark och vatten som bildar ett spännande landskap med en rik historia. De som bor i Storvreta upplever närheten till naturen som livskvalitet. Naturens skiftningar är oberoende av det moderna samhället och placerar människan i ett sammanhang. I mötet mellan naturen och människan uppstår tydliga skillnader i form av hastigheter som i sina olikheter beskriver den tid vi lever i.

Upptåget korsar hastigt landskapet stannar och fortsätter, kungsörnen svävar majestätiskt över fälten, en innebandymatch avslutas med ett glädjehopp, backsippan stänger sakta sina blad när solen går ned, en löpare rör sig snabbt genom skogen.

Överallt sker aktiviteter och rörelser i olika hastigheter och rytmer, det snabba kraftfulla, det långsamma eftertänksamma. I ett modernt samhälle med ett accelererande tidsperspektiv blir platser med närhet till naturen en viktig resurs för återhämtning. Det många ser fram emot på sin fritid är ofta knutet till ett långsamt tidsperspektiv. Populära koncept som "Slow Food" eller "Slow Cities" är exempel där tiden förädlar produkten. Motsatsen är yrkeslivets effektiva processer och tekniska snabbhet som ger oss andra möjligheter. Olika tid och rörelser existerar samtidigt i Storvreta, elitidrottens resultatnriktade effektivitet befinner sig i samma sfär som landskapets långsamma föränderlighet och som berättar om människan för flera tusen år sedan. Det är spännande kontraster som sätter perspektiv på den moderna människan men som också ger balans. Kroppen mår bra av en hög puls men behöver också återhämtning, samspelet och kontrasterna mellan variationer av tid och rörelse.

Konstprogrammets inriktning "Tid och rörelse" är en övergripande gestaltningstematik som kommer att kunna utvecklas och fördjupas i olika delprojekt. De konstnärer som bjuds in kommer undersöka Storvreta utifrån tematiken genom olika konstnärliga metoder och praktiker. Det ses som särskilt värdefullt att tillämpa en öppen och undersökande process och att konstnärerna får möjlighet att vistas och besöka platsen och föra en nära dialog med invånarna genom sina konstnärliga processer. På så sätt kan invånarnas tankar och erfarenheter tas till vara och ett gemensamt ägandeskap av platsen möjliggöras.

Kriterier och platser för konst

Offentlig konst som tas fram för Storvreta ska utgå från konsprogrammets inriktning "Tid och rörelse" samt de specifika uppdragsbeskrivningar som formuleras för de olika delprojekten. Konstnärlig frihet ska värnas genom hela konstprocessen varav konstnären själv väljer hur hen förhåller sig till konstprogrammet och dess inriktning. Begreppen tolkas fritt av konstnären för att möjliggöra ett stort konstnärligt handlingsutrymme i projekten. Det är av särskild vikt att konsten inte används i ett instrumentellt syfte, detta för att värna demokratiska värden och konstnärlig frihet som är förenat med grundlagen.

Den offentliga konsten ska förhålla sig till och samverka med övrig planering i det offentliga rummet såsom arkitektur, landskapsarkitektur, kulturmiljö, form och design. Konsten som tas fram för Storvreta ska vara unik och inte gå att finna någon annanstans. Konsten ska vara plats specifik eller byggnadsanknuten och i nära samarbete med arkitekt och konstnär. I detta projekt planeras konsten strategiskt och kan utöver nybyggnadsprojekt placeras på befintliga platser som anses gynnsamma. Exempel på lämpliga platser är där konsten möter invånarna och platser som anses stärka Storvretas identitet. Platserna identifieras genom dialogarbete samt tidigare information hämtat från dialoger, planarbete och platskännedom. Följande platser är tänkbara för konst i nuläget, stationsområdet, Fyrisån, trafikplatsen, skogsdungen, Storvreta centrum, gräsängen, södra Storvreta huvudgata, Storvreta IP multiarena, skolor och förskolor, vårdboenden.

Storvretas historia

Då järnvägen kom till Storvreta växte den då lilla jordbruksbyn till ett stationssamhälle. Storvreta blev en attraktiv plats för boende, nära till naturen och med staden inom räckhåll.

Historia Storvreta

Överallt i området kring Storvreta hittar vi fornfynd från bronsålder i form av runstenar, bautastenar och gravplatser. Genom sina spår i landskapet berättar de om en lång mänsklig historia i området. Havet från istidens smältmassor nådde högt över Storvreta men när vattennivån sjönk undan fanns istället bördig mark och våtmarker som passade bra för jordbruk och jakt. Bronsmänniskan levde gott i området och små bosättningar bildades.

Storvreta har sin grund i de bosättningar som uppstod i området under bronstiden och som med tiden utvecklades till en mindre jordbruks by och hette då Storwreta eller Storvretha. Ordet vreta betyder liten inhägnad åker. Det fanns tidigare en springkälla som försåg byn med dricksvatten och är förmodligen en viktig orsak till Storvretas geografiska placering. Spår av den ursprungliga byn finns i form av egnahem och äldre villor i anslutning till dagens centrala Storvreta.

Järnvägen mellan Uppsala och Gävle invigdes 1874 och en av järnvägens anhalter etablerades i Storvreta. Järnvägsstationen fick namnet Stora Vret. Avståndet till Uppsala krympte och den lilla byn växte till ett stationssamhälle. Järnvägen fick betydelse för Storvretas industriella utveckling och bidrog bland annat till att det under en tid etablerades flera möbelfabriker på orten. 1966 upphörde tågstoppen till Storvreta vilket delade orten i en västra och en östra del. De industrier som hade byggts upp flyttades eller lades ned. Förutsättningarna för Storvreta har varit järnvägen och ortens växttakt har varit sammanlänkad med den. 1991 återupptogs tågbanan av Upplands lokaltrafiks Upptåget och idag är järnvägen fortsatt en viktig del i Storvreta. Upptåget är ett smidigt färdmedel för de som pendlar till arbeten eller studerar i Uppsala. De goda anslutningarna till Uppsala och närheten till naturen är bra förutsättningar för ett boende med livskvalitet.

Storvreta är idag främst känt för sin innebandy, då Storvreta IBK har hela 13 SM medaljer varav ett flertal guld. Inom innebandyn finns ett stort engagemang och Storvretacupen är en återkommande innebandyturnering som är viktig för sporten. Storvreta IK bildades 1933 och föreningen köpte senare Skogsvallen som blivit en samlingsplats för flertal olika sporter såsom skidor, skidskytte och fotboll. Idrotten har sedan länge varit en viktig del av Storvreta och blivit till en naturlig mötesplats för Storvretaborna.

Idag fortsätter Storvreta att växa, man planerar för att samhället ska utökas med 6000 nya invånare fram till 2040. Bostadsområdet vid Fullerö Hage är till stora delar utbyggt, fortsatt planering sker för verksamhetsområden och skola i Fullerö som utgör en helt ny del i Storvreta. En ny huvudled planeras att kopplas ihop den befintlig gatustrukturen i Södra Storvreta med trafikplatsen mot väg 290. Längs med huvudleden planeras ny bebyggelse med karaktär av en trädgårdsstad och gör att områdena på sikt kommer att växa samman med Storvreta.

Områden & platser

Platser där konsten möter invånarna och platser som kan stärka Storvretas identitet.

Stationsområdet

Härifrån pendlar många Storvretabor till sina jobb eller studier i Uppsala. På båda sidor av järnvägen finns angjorda platser för bil och cykelparkering. En gångtunnel kopplar här samman båda sidor av Storvreta. I dialogen om centrumutveckling stod stationsområdet ut som en positiv och omtyckt plats. Upprustningen av området som gjordes 2019 uppskattas av många. Stationsområdet är en naturlig mötesplats men också ett entrérum till Storvreta. Platsen har därför potential att vara en plats där ett identitetsskapande konstverk kan få en central placering, synlig för besökare och förbipasserande från tåget. Platsen kan upplevas ödslig och otrygg eftersom det är ett större avstånd till kringliggande bebyggelse. Gångtunneln under järnvägen pekas ut som en möjlig otrygg plats. Här kan offentlig konst förbättra upplevelsen av miljön genom att vara en aktiv del i gestaltningen av gaturummet.

Möjliga platser för konst.

Bilderna visar tunnel vid stationsområdet.

Fyrisån

Fyrisån är en betydelsefull del i landskapet runt Storråta, den ringlar sig organiskt fram och är en viktig plats för både biologisk mångfald och rekreation. Med sin tydlighet och koppling till området är landet kring Fyrisån en viktig identitetsbärare för hela Uppsala kommun. Det finns planer på att genomföra ett promenadstråk med bänkar och iordningställda platser längs med ålinjen. För att stärka Fyrisåns betydelse och dess naturliga koppling till Storråta är platser längs med promenadstråket möjliga platser för konst. Badplatsen i Storråta har omnämnts i både webbenkät och i direkt dialog med ungdomar på Storråta fritidsgård som en betydelsefull plats som många besöker.

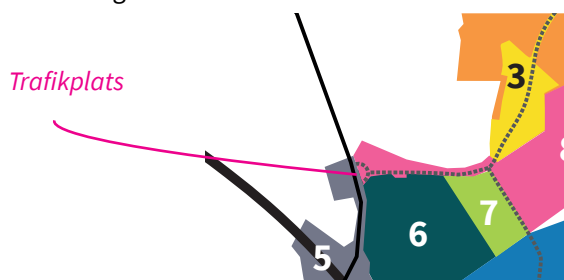
Bilden visar badplats vid Fyrisån.

Bilden visar förslag på ny promenad längs Fyrisån.

Trafikplatsen

Trafikplatsen kan beskrivas som ett bilburet entrérum till Storvreta. Platsen upplevs från insidan av bilen eller bussen och mötet med konstverket sker i en kontext fylld av rörelse och fart. För besökaren blir trafikplatsen det första intrycket av Storvreta. För pendlaren som åker varje dag är trafikplatsen en välbekant plats som berättar om vart hen befinner sig. Offentligkonst i gaturummet ska vara välkomnande, inspirerande och framförallt berätta något om Storvreta. Konstverket förhåller sig till platsens förutsättningar och utformas utifrån synlighet under dygnets alla timmar. Lämpliga placeringar för konst i anslutning till trafikplatsen är dels större dagvattendamm söder om korsning väg 290-Kometvägen samt cirkulationen vid Kometvägen-Meteorvägen.

Skogsdungen

Skogsdungen är en naturlig park i centrala Storvreta, parken är ett tillgängligt naturområde med stigar, höga träd och buskar. Skogsdungen omnämnes i centrumutvecklings dialogen som en omtyckt plats för rekreation och en plats för barn och lek. I skogsdungens entré finns ett elskåp/el-byggnad som kan användas för att integreras med ett konstverk. Byggnaden är i anslutning till parken och placerad längs med en central gata med många förbi passerande.

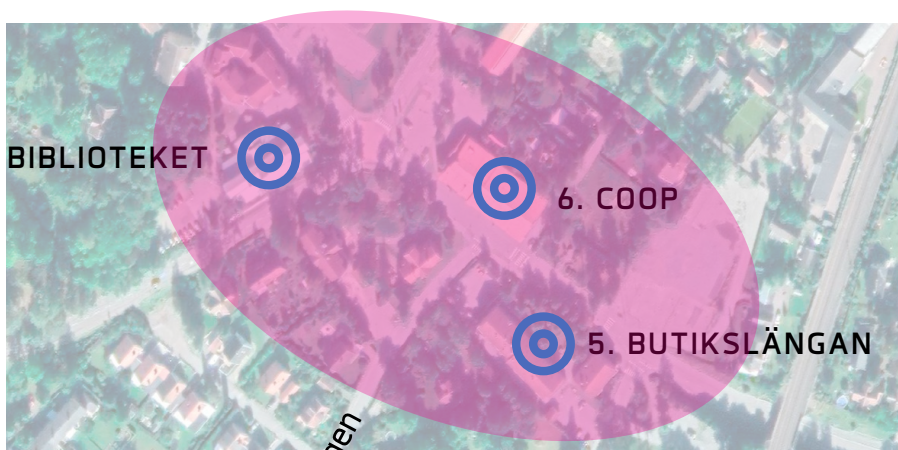
Elskåp och möjlig placering av konst.

Bilden visar elskåp intill skogsdungen.

Centrum

Centrala Störvreta är en viktig mötesplats för invånarna. Centrum har ett antal butiker med handel och service. Det finns planer att förändra och utveckla centrum och genom ett helhetsgrepp och samverkan i tidigt skede kan offentlig konst bli en stark bärare av identitet som förtydligar platsen. I arbetet med den offentliga konsten kommer samarbeten upprättas med ett flertal olika aktörer såsom Botrygg och Genova som äger fastigheterna i centrumet. I centrumdialogen utpekades ett antal platser som viktiga däribland Biblioteket, Coop, Vivotomten och Butikslängan. Dessa platser ses även som intressanta för placering av offentlig konst.

Bilden visar omfattning av Störvreta centrum som är under utveckling.

Gräsängen

Gräsängen ligger placerat i den nordvästliga infarten till samhället Störvreta. Det är en stor plats med öppna gräsytor, öar med naturpark och små stigar. Gräsängen är en bra plats för större samlingar utomhus och kan fungera som mötesplats vid olika firanden. Platsen utpekades i dialogen om centrumutvecklingen som en omtyckt plats för rekreation, mötesplats och lugn och ro. Placering av offentligkonst kan placeras i anslutning till huvudgatan och förtydliga entré till både platsen Gräsängen och Störvreta.

Möjlig placering konst.

Bilden visar gräsängen.

Södra Storvreta huvudgata

Den nya huvudgatan kommer att knyta samman de nya områdena i Södra Storvreta med befintligt gatunät. Huvudgatan delas upp i olika karaktärstyper som, trädgårdsstad, parkmiljöer, urbant stråk och natur. På båda sidor om vägen planeras, gång och cykelbanor. Huvudgatan knyter ihop Fullerö med Storvreta via det nya området Södra Storvreta. En konstnärlig utsmyckning kan sammanlänka och vara identitetsskapande brygga mellan det nya och det befintliga.

Bilden visar södra Storvreta huvudgata.

Storvreta IP multiarena

1933 grundades Storvreta IK och i samband med det anlades idrottsplatsen Skogsvallen. I år 2021 invigdes Storvretas multiarena vid Skogsvallens IP. Multiarenan sträcker sig i ett område på tre kilometer. Projektet har varit en stor satsning från både föreningar och näringsliv i Storvreta. Området har med det nya arenaområdet vidgat området med fler idrottsutövande som exempelvis skateboard och rullskidor och tillgängliggjorts för parafriidrotter. Området används aktivt av idrottsföreningar och friluftsföreningen i Storvreta men också av besökande utanför Storvreta. Området med sin skog och kuperade terräng är ett viktigt rekreationsområde för Storvreta. Området förvaltas och drivs av Storvreta IK och det kan eventuellt finnas möjlighet att initiera ett konstprojekt i samverkan med dem.

Bilden visar del av Storvreta IP multiarena.

Skolor och förskolor

I samband med att Storvreta växer kommer även nya skolor och förskolor att byggas. Att som barn tidigt får möta och ta del av konst och kulturyttringar i sin närmiljö kan ses som en rättighet enligt FN:s Barnkonvention som blev svensk lag 2020. Skolorna kommer vara i både privat regi och Uppsala kommun. I de fall verksamhet drivs av privat aktör kommer konstprojekt i samverkan att föreslås. När det är Uppsala kommun som driver skolan kommer byggnadsanknuten och platsspecifik konst att planeras från start. I tidigt skede av planeringen kan dialogarbete bli aktuellt för att skapa delaktighet. Dialogarbete utformas med kontinuitet över en längre tid och en konstkommitté kommer att bildas bestående av elever och lärare. Kommittén kommer att följa arbetet med den offentliga konsten och ges en rådgivande roll med möjlighet att påverka konstprojektet. Konst i skolmiljöerna kan även innehålla delar av medskapande karaktär där konstnären möter barnen på deras villkor och låter dem bli delaktiga i den konstnärliga processen. Konstnären får en ledande funktion i utvecklingen av konstverket och ger drivkraft till projektet tillsammans med pedagoger och barnen.

Vårdboenden

När nya vårdboenden planeras fyller konsten en viktig funktion för de som vårdas, besökare och de som arbetar i miljön. Vårdmiljön är planerad efter att vara funktionsanpassad och kan därför upplevas som avskalade. Vårdmiljön ska genom konsten kännas omhändertagen och stimulerande.

Fortsatt planering av platser för konst

Arbetet med den offentlig konsten i Storvreta är ett långsiktigt projekt som kommer att pågå under många år. Planeringen av konst sker parallellt med utvecklingen av detaljplaneområdena och följer samma etappindelning. Under tid kan nya platser och andra förslag på områden bli aktuella att studera närmare för en eventuell placering av offentlig konst. Projektet kommer också hålla öppet för olika samarbeten och uppförande av konst i samverkan med byggaktörer, näringsliv och civilsamhälle.

Bilagor

- Bilaga 1 Landsbygdsprogram för Uppsala kommun
- Bilaga 2 Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun
- Bilaga 3 Dialog Storvreta centrum Spacescape
- Bilaga 4 Digital enkät offentlig konst i Storvreta
- Bilaga 5 Intervjuer offentlig konst Storvreta
- Bilaga 6 Invånardialog Storvreta konstprogram